

Profesor zw. dr hab. Krzysztof Rostański

- wspomnienie o Mistrzu, Nauczycielu i wspaniałym Człowieku

Osoba Profesora Krzysztofa Rostańskiego jest dobrze znana w środowisku naukowym naszego kraju, w tym szczególnie botanikom, ale również w całej Europie, a nawet na innych kontynentach. Znakiem rozpoznawczym, tzw. „znakiem firmowym”, Profesora – jak trudno napisać – **była** Jego nieustająca pogoda ducha, uśmiech, życzliwość dla świata i ludzi. W środowisku badaczy tym znakiem firmowym był wiesiołek, nachkertze, evening-primrose, *Oenothera*. Roślinom tym poświęcił Profesor nieomal całe zawodowe życie. W poszukiwaniu wiesiołków przemierzył kontynent europejski, organizując w tym celu blisko 30 wypraw badawczych, a także przejrzał dokładnie zielniki w najważniejszych ośrodkach naukowych Europy. Pierwszy artykuł poświęcony jednemu z gatunków wiesiołka: wiesiołkowi śląskiemu *Oe. subterminalis* (= *Oe. silesiaca*) opublikował w 1959 r. Łącznie, prac poświęconych gatunkom i mieszańcom z tego rodzaju, występującym w Polsce i innych krajach europejskich, ukazało się ponad 80. Ukoronowaniem badań nad rodzajem *Oenothera* jest publikacja, która ukazała się drukiem w 2010 r.: „*Evening-Primroses (Oenothera) occurring in Europe - Wiesiołki Oenothera występujące w Europie*” Trafiła ona do rąk botaników podczas Jubileuszowej Sesji Naukowej zorganizowanej z okazji 80-lecia urodzin Profesora Rostańskiego. Opracowanie to zawiera klucz do oznaczania gatunków z rodzaju *Oenothera* oraz opisy 61 taksonów odnotowanych dotąd w różnych rejonach kontynentu europejskiego. Warto przypomnieć, że do połowy ubiegłego wieku podawano dla Polski tylko dwa gatunki *Oe. biennis* i *Oe. muricata*, zasługą Profesora jest identyfikacja i opisanie 34 gatunków i utrwalonych mieszańców taksonomicznych.

Droga naukowa Krzysztofa Rostańskiego rozpoczęła się w roku 1949 w Toruniu, gdzie podjął studia przyrodnicze na Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika. Jak często wspominał sam Profesor, wprowadzono wówczas dwustopniowość studiów wyższych, zatem po 3 latach uzyskał dyplom ukończenia studiów biologicznych I stopnia. Na studia magisterskie II stopnia został skierowany do Wrocławia, na Wydział Nauk Przyrodniczych tamtejszego Uniwersytetu, gdzie specjalizował się w zakresie botaniki systematycznej w Katedrze Morfologii i Systematyki Roślin pod kierunkiem prof. Stanisława Kulczyńskiego. Przedmiotem pracy magisterskiej była produkcja nasienna w naturalnym zbiorowisku łąkowym Łąk Sulistrowickich k. Sobótki w porównaniu ze zbiorowiskiem ruderalnym na gruzach Wrocławia.

Po uzyskaniu dyplomu w 1954 r. ówczesny magister Krzysztof Rostański podjął pracę w Katedrze kierowanej przez prof. Stanisława Kulczyńskiego w charakterze asystenta. Po roku pracy awansował na stanowisko starszego asystenta, a następnie został kustoszem Zielnika Instytutu Botaniki Uniwersytetu Wrocławskiego. To właśnie w tym okresie rozpoczął Profesor swoją przygodę z wiesiołkiem, podejmując się studiów rewizyjnych zbiorów zielnikowych wiesiołków z różnych zielników europejskich i poszukiwań terenowych, początkowo na obszarze Polski, by z czasem objąć badaniami nieomal całą

Europę. Lista krajów europejskich, dla których Profesor opracował ten rodzaj jest długa: jest ich blisko 20.

Tytuł doktora nauk przyrodniczych został przyznany w 1964 r., na podstawie rozprawy poświęconej wiesiołkowi: „Badania taksonomiczne nad gatunkami rodzaju *Oenothera* L. z podrodzaju *Euoenothera*”. Stopień doktora habilitowanego uzyskał w 1972 r., jeszcze na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego. Rozprawa habilitacyjna poświęcona była „Taksonomii i geograficznemu rozmieszczeniu gatunków rodzaju *Valeriana* w Polsce i na sąsiednim terenie ZSRR”. Tytuł profesora nadzwyczajnego (1983) oraz profesora zwyczajnego (1992) otrzymał już w ‘okresie katowickim’, który rozpoczął się jesienią 1971 roku.

Pan Profesor wielokrotnie przywoływał w swoich wspomnieniach to zdarzenie, kiedy to w czerwcu wspomnianego 1971 r. odwiedził Go w Zielniku Wrocławskim – wówczas docent Florian Celiński w towarzystwie studenta IV roku Stanisława Cabały, dziś Profesora i kierownika Katedry Ekologii, proponując przeniesienie na Uniwersytet Śląski, gdzie organizował się Wydział Biologii. Propozycja została przyjęta, a sam Profesor związał się ostatecznie na 34 lata z Wydziałem Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego.

Początkowo pracował tu, jako adiunkt w Katedrze Systematyki i Geografii Roślin, kierowanej przez Prof. Floriana Celińskiego, a od 1977r., jako kierownik nowoutworzonej Katedry Botaniki Systematycznej, którą kierował do czasu przejścia na emeryturę w 2005r.

Powróćmy jednak do zainteresowań naukowych Pana Profesora, które nie skupiały się wyłącznie na taksonach z rodzaju *Oenothera*. Obejmowały one taksonomię i geografie roślin oraz ochronę przyrody. Na trwałe weszły do nauki i cieszą się szczególnym uznaniem opracowania monograficzne poświęcone taksonomii rodzajów: poza *Oenothera*, także *Ludwigia*, *Euphorbia*, *Valeriana*, *Aster*, *Solidago*. Oryginalne interpretacje taksonomiczne zaproponowane przez Profesora zostały przyjęte w dziełach o zasięgu światowym (np. Index Kewensis) oraz we florach niektórych krajów. Znaczny udział dorobku naukowego Profesora Rostańskiego stanowią prace z zakresu florystyki, chorologii roślin oraz ochrony przyrody. Warto dodać, że zainteresowania Profesora obejmowały także – może mniej popularną, ale niezwykle istotną w dokumentowaniu badań – historię botaniki.

Ogółem w latach 1956 – 2010 Profesor Krzysztof Rostański opublikował 218 artykułów naukowych i monografii. Profesor ma w swoim dorobku także świadectwo racjonalizatorskie Akademii Medycznej we Wrocławiu pt. „Selekcjonowanie różnych gatunków i ekotypów wiesiołka pochodzenia krajowego i zagranicznego” oraz świadectwo współtwórcy odmiany wiesiołka *AMAR* w roku 2001. Bogaty dorobek naukowy uzupełniają opracowania popularno-naukowe. Za popularyzowanie badań botanicznych przyznano Profesorowi medal Polskiego Towarzystwa Botanicznego im. Bolesława Hryniewieckiego oraz Medal Edukacji Narodowej.

W czasie swojej pracy zawodowej Profesor uzyskał stypendia zagraniczne, odbył długoterminowe staże naukowe, m. in. w Instytucie Botaniki Uniwersytetu w Budapeszcie, Instytucie Botaniki im. Komarowa w Leningradzie, Instytucie Botaniki Czeskiej Akademii Nauk w Pruhonicach, w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu w Duesseldorfie, w Muzeum Botanicznym Uniwersytetu w Lund (Szwecja).

Ze szczególnym sentymentem wspominał zawsze Pan Profesor swój dwukrotny pobyt w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu w Hawanie. W sumie na Kubie Profesor spędził 12 miesięcy, pracując m.in. nad taksonami z rodzaju *Ludwigia*.

W czasie swoich podróży badawczych gromadził także materiały dokumentacyjne, które znacząco wzbogaciły kolekcję śląskiego zielnika.

Kreśląc tylko w zarysie sylwetkę Profesora Krzysztofa Rostańskiego, należy opisać Go, jako kompetentnego i aktywnego recenzenta zarówno dorobku naukowego ludzi nauki jak i rozpraw habilitacyjnych, doktorskich, projektów badawczych i licznych artykułów.

Angażował się chętnie w prace krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych, których lista jest imponująca, poświęcał czas na pracę w redakcjach i radach redakcyjnych czasopism specjalistycznych.

Nie sposób nie wspomnieć działalności dydaktycznej Profesora. Jego otwartość i życzliwość podkreślana jest przez kolejne pokolenia studentów i doktorantów. Wielu studentów korzystało, i korzysta nadal, ze skryptu jego autorstwa „*Wykłady z botaniki systematycznej*” i kluczy do oznaczania drzew i krzewów. Wypromował 200 magistrów biologii, a grono doktorantów Profesora liczy 22 osoby.

Za swe liczne dokonania był wielokrotnie nagradzany nagrodami JM Rektora, Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, a także odznaczony: Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta, Krzyżem Oficerskim Polonia Restituta, Złotą Odznaką za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Z okazji jubileuszu urodzin i wieloletniej pracy Profesora Krzysztofa Rostańskiego na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego dwukrotnie organizowane były jubileuszowe sesje naukowe (w 2000 i 2010 r.). Jubilatowi poświęcono z tej okazji cały tom 35(32) *Acta Biologica Silesiana* (2000), w którym Jego współpracownicy omówili osiągnięcia Profesora. Z kolei w *Wiadomościach Botanicznych* (2001) w numerze 45 (3/4) Profesor Adam Zajac oddał nie tylko atmosferę tych podniosłych uroczystości na naszym Wydziale, lecz w sposób zwięzły, ale dobitny wyartykułował wszystkie atrybuty naukowe i osobowe Profesora Krzysztofa Rostańskiego. Kolejny artykuł przygotowany przez Profesora Stanisława Wikę i złożony do *Wiadomości Botanicznych* (tom 56(1/2) 2012 w druku; ukaże się w 2013r.) przybliży ponownie sylwetkę Profesora Rostańskiego oraz zakres naukowy Jubileuszowej Sesji

Naukowej zorganizowanej z okazji 80-lecia Jego urodzin pod hasłem „*Współczesność i perspektywy taksonomii roślin w Polsce. Z wiesiołkiem w tle*”.

Wiele informacji na temat Jego pracy zawodowej i osiągnięć naukowych można znaleźć w takich źródłach informacyjnych, jak: *Who is Who in Science and Engineering* (3 wyd. 1996-1997), *Who's Who in the World* (wyd. 12-14), *American Biographical Institute: Five Thousands Personalities of the World* (wyd. 6 1998), *Longman Reference on Research Database and CD Rom* (1994, 1995), *Kto jest kim w woj. katowickim* (1998), *Kto jest kim w Polsce* (1999), *Encyklopedia Kto jest Kto, Polska* (1992-1993), „*Wiatra*” (1992). O Profesorze-Jubilacie pisali także R.I. Burda, W.W. Protopowa, W.K. Tohtar, M.W. Shevera w „*Ukraińskim czasopiśmie Botanicznym* [2005, m. 62, nr 6]. Wzmiankowany artykuł, przetłumaczony przez Agnieszkę Dybich, zamieszczono również w miesięczniku Uniwersytetu Śląskiego [GAZETA UNIWERSYTECKA nr 6 (136) Marzec 2006].

Nie sposób wymieniść wszystkich dokonań Profesora w wielu dziedzinach Jego aktywności: naukowej, dydaktycznej i społecznej. My uczniowie i bliscy współpracownicy Pana Profesora wiemy jak rozległe były to zainteresowania. Były to wśród wielu innych: filatelistyka, numizmatyka, fotografia przyrodnicza, a przede wszystkim literatura. Pan Profesor nieustannie czytał, a posiadając doskonałą pamięć, recytował z pamięci swoich ulubionych poetów, przede wszystkim Gałczyńskiego.

Profesor Krzysztof Rostański był nie tylko naukowcem, nauczycielem i społecznikiem, ale przede wszystkim seniorem rodu i głową licznej Rodziny: Ojcem trzech synów – Tadeusza, Adama, który podążył Jego śladem, i najmłodszego Krzysztofa Marka, z wykształcenia architekta, niestroniącego od botaniki. Profesor wraz z Małżonką, niezwykle ciepłą i cierpliwą Panią Wandą, poznaną jeszcze w czasie studiów na Uniwersytecie Wrocławskim, która wytrwale uczestniczyła we wszystkich wydarzeniach zawodowych Męża, doczekali się sześciu wnucząt i prawnuczki Lenki.

Dzisiaj Pana Profesora Krzysztofa Rostańskiego – naszego Mistrza, Nauczyciela i oddanego Przyjaciela – nie ma już wśród nas. Pozostaną z nami wspomnienia Jego wysiłków w dążeniu do odkrywania prawdy, nie zapomnimy Jego wytrwałości, systematyczności, uporu naukowego i odwagi, a przede wszystkim poczucia humoru, życzliwości dla otaczającego Go świata i ludzi oraz zaraźliwego śmiechu.

w imieniu uczniów i współpracowników
Barbara Tokarska-Guzik i Stanisław Wika